

Cultuurhistorische waarden - gebied MFA Handel

De volgende cultuurhistorische waarden, gebaseerd op de cultuurhistorische waardenkaart Gemert-Bakel liggen in het plangebied:

1. Het plangebied ligt in de zone **Religieus complex Handel**;
2. Het plangebied ligt in de zone **Bebouwd 1840**;
3. In het plangebied ligt een rijksmonumentale **bedevaartskapel**;
4. In het plangebied staat een **Monumentale boom**;
5. In het plangebied ligt 1 **beeldbepalend pand**.

Er wordt per object beschreven wat de waarde is in het kader van cultuurhistorie en wat er in de komende planperiode met het object gaat gebeuren. Daarnaast wordt de cultuurhistorische waarde vastgelegd in planologisch juridische zin in het bestemmingsplan.

1. Het plangebied ligt in de zone **religieus complex handel**

Omschrijving:

Religieus complex met bedevaartskerk, begraafplaats, processiepark en processieweg met kapelletjes. Al in de 14e eeuw is Handel bekend als bedevaartsoord, waar Maria Hemelvaart wordt vereerd. De oorspronkelijke kapel werd in de loop der tijd uitgebreid tot de huidige kerk van Maria Hemelvaart (1747, 1896, 1902). Bij de kapel, later kerk, een bron, gevoed door wijstwater, dat hier aan de dag treedt als gevolg van de peelrandbreuk. Aan de weg tussen Handel en Gemert zijn in de loop der tijd kleine kapelletjes of keskes gebouwd. De weg staat in de volksmond bekend als Keskesdijk. De eerste keskes verrezen waarschijnlijk in de 17e eeuw. In de periode 1888-1891 werden de huidige bakstenen keskes, met de Zeven Smarten van Maria gebouwd. Vanaf 1902 werd rond de kerk een processiepark aangelegd, met de Benedictiekapel (1909), het Heilig Putje (1919), 15 keskes met scènes uit het leven van Maria (1906-1910) en kruiswegstaties (1918-1919). In het processiepark en langs de Keskesdijk oude bomen. Het complex is kenmerkend voor een katholiek bedevaartsoord uit de periode van het Rijke Roomse Leven, omstreeks 1900.

2. Het plangebied ligt in de zone **Bebouwd 1840**

Omschrijving:

Omvang van bewoningskern rond 1840

Dit is de omvang van het dorp rond het jaar 1840.

3. In het plangebied ligt een rijksmonumentale **bedevaartskapel**

De bedevaartskapel is onderdeel van het monument:

Rijksmonument:

Algemeen

Monumentnummer : 518070

Monumentnaam :

Status : Beschermd

Complexnummer : [518068](#)

Aanwijzingsbesluit : 27-06-2001

Inschrijving register : 09-10-2001

Kadaster deel/nr : 15886/12

Int. Kenteken : N

Locatie

Provincie : Noord-Brabant

Gemeente : Gemert-Bakel

Woonplaats : Handel

Buurt/wijk :

Situering : Buiten de bebouwde kom

X-Y coörd : 177284-398207

Inleiding

Reeks BEDEVAARTKAPELLEN, aan de Handelseweg tussen Gemert en Handel. De kapellen zijn tot stand gekomen in opdracht van Van de Laarschot, rector van de Handelse kapel. Ze zijn gebouwd tussen 1888 en 1891 in neo-gotische stijl met beeldhouwwerk van A. Lenaerts. De kapellen zijn hersteld in 1992.

Omschrijving

Elke kapel heeft een bakstenen opbouw op vierkante plattegrond met een iets vooruitstekende plint en hardstenen geprofileerde waterlijst.

Bekroond door een hardstenen topgeveltje met kruis en zadeldak.

In een ondiepe spitsboognis, boven de waterlijst, is een kunststeen, wit geverfd reliëf aangebracht. Onder de waterlijst is op een hardsteen plaquette, verdiept in het metselwerk het symbool IHTS en het opschrift: GIJ ALLEN DIE VOORBIJ GAAT/OVER DEN WEG LET OP EN ZIET/OF ER EENE SMART IS GELIJK/MIJNE SMART. JER. THREN. 1.12/J.D. VAN DEN BERG. Daarboven is een afbeelding van Maria met zeven maal doorboord hart zichtbaar.

In het verlengde van de weg liggen achtereenvolgens nog zeven kapellen.

Kapel als voorgaande, met het opschrift: I/DE VOORZEGGING/VAN SIMEON. In de nis is een voorstelling van Simeon met het Christuskind, knielende figuren en Jozef en Maria in een kerkinterieur geplaatst.

Kapel, als voorgaande, met het opschrift: II/VLUCHT NAAR EGYPTE. In de nis is een voorstelling van Jozef met Maria en het Christuskind op een ezel, in een exotisch landschap, geplaatst.

Kapel, als voorgaande, met het opschrift: III/HET VERLIES VAN JEZUS/JAC.

RAYM.. In de nis een voorstelling van een aantal figuren in een tempel waarvan er één een boek heeft.

Kapel, als voorgaande, met het opschrift: IV/DE ONTMOETING VAN JEZUS/W.Pr.FZ. In de nis een voorstelling van Jezus met het kruis op zijn schouders ontmoet Maria.

Kapel, als voorgaande, met het opschrift: V/DE DOOD VAN JEZUS

Kapel, als voorgaande, met het opschrift: VI/DE AFDOENING VAN HET KRUIS. In de nis is een voorstelling van twee figuren die het lichaam van Christus vasthouden en daarachter twee staande figuren aangebracht, tegen de achtergrond zijn kruis en ladder zichtbaar.

Kapel, als voorgaande, met het opschrift: VII/BEGRAFENIS VAN JEZUS. In de nis is een voorstelling van drie figuren met het lichaam van Christus in doeken tegen een achtergrond van de grot aangebracht.

Waardering

Het geheel is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als nadrukkelijke uitdrukking van het geestelijk leven, met name door de relatie met de eeuwenoude Mariabedevoort Handel en de wijze waarop deze relatie zich door de aanwezigheid van de bedeweg in het landschap manifesteert. Het heeft architectuurhistorische waarde voor de geschiedenis van de kerkelijke beeldhouwkunst. De kapellenreeks is in samenhang met Handel als bedevaartplaats ensemble waarde. Het geheel is gaaf bewaard gebleven en is in zijn totaliteit uiterst zeldzaam.

4. In het plangebied ligt een **Monumentale boom**

Omschrijving:

Etagelinde van twee verdiepingen, stamomtrek ca. 270 cm. Gelegen voor dorpscafé De Linde.

Het was de bedoeling om deze boom met de nodige zorg te verplaatsen. Dit was nodig om de Mfa Handel mogelijk te maken conform de exploitatie zoals vastgelegd in het bestemmingsplan. Hiervoor zijn in tussentijd nadere onderzoeken uitgevoerd voor de verplaatsbaarheid door deskundigen. Hiervoor is BSI Bomenservice ingeschakeld. Zie voor de constatering en slechte gesteldheid van de boom het rapport van BSI Bomenservice. De conclusie van het onderzoek is dat de boom bijna niet te verplaatsen is. Ook bij niet verplaatsing van de boom heeft de boom nog maar een geringe levensduur van 5 tot 7 jaar. De bestaande boom is tevens opgenomen in de lijst van de Bomenverordening Gemert-Bakel. In de bomenverordening is een vergunningstelsel opgenomen, die het mogelijk maakt om de boom te rooien. Voor het rooien is een omgevingsvergunning nodig activiteit kappen en uitvoeren van werken. Deze vergunning is te verlenen op basis van het bestemmingsplan Mfa Handel en de Bomenverordening Gemert-Bakel 2010. Mede door deze slechte gesteldheid van de boom, wordt er gekozen om een nieuwe Etagelinde te plaatsen in of nabij het plangebied. De nieuwe boom krijgt een markante plaats in het dorp en zal zo nodig bescherming krijgen ten behoud van de boom onder oplegging van een strikt omgevingsvergunningstelsel activiteit uitvoeren van werken. De boom krijgt daarbij een gepaste kwalificatie. De specifieke plaats van de boom is nog niet bekend. Dit zal gebeuren in het ontwerp bestemmingsplan Handel wat staat gepland om in april 2013 te worden vastgesteld.

5. In het plangebied ligt 1 **beeldbepalende pand**

- OL vrouwestraat 60; Haveltschool

Omschrijving:

De ontwikkelingen van de Mfa Handel zijn van groot algemeen belang in het kader van leefbaarheid van de kern Handel. Het algemene belang prevaleert dan ook boven het belang van het behouden van het beeldbepalende pand. Het pand heeft geen officiële monumentale status en kwaliteiten en komen daar ook niet voor in aanmerking. De omgevingsvergunning voor de activiteit sloop van het beeldbepalende pand kan worden afgegeven binnen het vigerende bestemmingsplan als ook het nieuwe bestemmingsplan Mfa Handel.